

Státní rigorózní zkoušky

Studijní program: UČITELSTVÍ pro ZŠ (akreditace do r. 2024)
Studijní obor: Učitelství anglického jazyka pro 2. stupeň ZŠ

Lingvistika

Sociolingvistika

1. Jazykové varianty – standardní angličtina, společenská role „RP“.
2. Regionální dialekty. Vztah společnosti k různým dialektům.
3. Struktura konverzace – společenské konvence.
4. Genderové rozdíly v užívání jazyka.
5. Jazyková situace ve Skotsku, Walesu a v Irsku.
6. Britská a Americká angličtina. Národní varianty anglického jazyka.
7. Angličtina jako lingua franca.
8. Bilingvismus a multilingvismus.

Pragmatika

1. Pragmatika a její vztah k ostatním lingvistickým disciplínám.
2. Reference a deixe.
3. Presupozice.
4. Řečové akty.
5. Teorie zdvořilosti.
6. Konverzační maximy a implikatury.
7. Konverzační analýza.

Textová analýza

1. Koheze a koherence.
2. Typy kohezních prostředků.
3. Informativnost textu.
4. Využití intertextuality pro porozumění textu.
5. Komunikativní hodnota specifických větných struktur (vytýkacích konstrukcí), typy důrazného slovosledu.
6. Druhy textu.

Literatura

1. Otroctví a boj za svobodu v americké literatuře – téma otroctví, občanské války, segregace v literatuře Harlemská renaissance, boj za rovnoprávnost, současná Afro-americká literatura
2. Současné Americké a britské ženské spisovatelky
3. Literatura a válka v britské a americké literární tradici – války v koloniích, světové války, válka v Koreji, Vietnamu, válka proti terorismu a jejich reflexe v literatuře, holokaust a trauma.
4. Americká identita v literární tradici USA – patriotismus, minority, současná americká identita, jižanská literatura a obraz typického Američana

5. Non-konformita v britské a americké literární tradici – Whitmanovi následovníci, Babbitové, Beatníkové, Hippies, Rozhněvaní mladí muži a další literatura politického protestu
6. „Jiní“ v USA – imigranti a jejich život v literatuře (ne)americké literatury – hispánci, Indiáni, židovští autoři, Asiaté, queer autoři
7. Americký sen v literatuře a divadle USA
8. Sci-fi a fantasy v americké a britské literatuře
9. Vývoj dětské literatury do 20. století
10. Současné britské divadlo – britské divadlo 20. století, absurdní drama, divadlo politického protestu, in-her-face divadlo, současní dramatikové
11. Britský román 20. století – od Jamese Joyce po Iana McEwana
12. Téma kolonialismu a postkolonialismu v britské literatuře a literatuře Commonwealthu
13. Experimenty v britské a americké literatuře – od modernismu přes postmodernismus

Didaktika

1. Lingvistické, psychologické a pedagogické základy vyučování cizím jazykům (dále jen CJ)
Strukturální jazykověda: Pražský lingvistický kroužek, americký strukturalismus. Generativní a transformační gramatika. Psychologie osvojování mateřského a cizího jazyka a vyučování cizím jazykům v pojetí různých psychologických teorií. Behaviorismus. Tvarová psychologie. Teorie nezávislých druhů inteligencí. Interference: pozitivní a negativní transfer. Věkové odlišnosti žáků. Vyučovací proces: vyučování a učení. Základní metodické principy ve výuce CJ.
2. Plánování při vyučování CJ
Principy krátkodobého a dlouhodobého plánování cizojazyčné výuky ve vztahu k osnovám pro výuku CJ a cizojazyčným učebnicím. Obsah a formy plánování. Typy, struktura a organizační formy vyučovací hodiny. Funkce sebereflexe v procesu plánování. Cíle výuky CJ a jejich prezentace v osnovách pro výuku CJ na 1. a 2. stupni ZŠ a nižších stupních víceletých gymnázií.
3. Hodnocení výkonu žáka ve vyučování CJ
Funkce kontroly a sebekontroly. Zadávání a typy domácích úkolů. Různé typy zkoušení, slovního hodnocení a klasifikace v závislosti na stupni pokročilosti žáka a kognitivních a afektivních činitelích působících ve výuce. Charakteristické rysy formálního a neformálního zkoušení. Principy vypracování komunikativních testů. Různé typy testování jazykových dovedností a jazykových prostředků v CJ. Standardizace testů. Výběr a vhodnost kritérií hodnocení cizojazyčného výkonu žáka. Funkce překladu v testování cizojazyčného výkonu žáka. Klasifikace a různé využití diktátů ve výuce CJ. Komplexní hodnocení výkonu žáka. Hodnocení žáků se specifickými poruchami učení.
4. Zpětná vazba a jazyková chyba v cizojazyčné výuce
Různé typy zpětných vazeb. Vhodné přístupy k problematice chyby v CJ z hlediska plynulosti a přesnosti jazykového projevu. Kritéria klasifikace jazykových chyb v rámci jednotlivých

jazykových prostředků a dovedností. Různé techniky opravování jazykových chyb. Funkce remediální výuky. Pojetí chyb v rámci formativního a sumativního hodnocení. Výchova žáka k uvědomělému přístupu k sebekorekci a opravování spolužáků. Zpětná vazba a jazyková chyba v pojetí jednotlivých lingvodidaktických přístupů.

5. Organizační formy výuky a aktivizace žáků ve vyučování CJ

Různé prostředky aktivizace žáků (párová a skupinová práce, frontální práce se třídou; jazykové hry, projektová práce; samostatná práce, sebereflexe a sebehodnocení; programované učení a problémové vyučování; atd.). Funkční využití různých druhů učeben a možností změn zasedacího pořádku ve třídě ve vztahu k typu cizojazyčných aktivit a typu práce. Motivace a stimulace. Diferenciace a individualizace cizojazyčné výuky. Využívání a posilování mezipředmětových vztahů.

6. Vhodné formy výuky v heterogenních třídách žáků

Specifika výuky CJ žáků s různými schopnostmi, vědomostmi a dovednostmi; se specifickými poruchami učení; a hyperaktivních či zvláště nadaných žáků. Různé přístupy k integraci všech uvedených typů žáků do heterogenních tříd ('mainstream classes'). Principy a metodika práce s touto žákovskou populací. Možná vhodná řešení kázeňských problémů žáků ve výuce CJ.

7. Vývoj vyučování cizím jazykům

Odlíšná východiska jednotlivých lingvodidaktických přístupů k výuce cizích jazyků. Měnící se pojetí rolí učitele a žáka / žáků a jejich interakce ve výuce CJ v závislosti na jednotlivých přístupech. Principy komunikativního pojetí výuky CJ na jednotlivých stupních ZŠ. Role mateřského jazyka a překladu v cizojazyčné výuce z hlediska jednotlivých lingvodidaktických přístupů. Vliv českého prostředí na výuku CJ: přínos J. A. Komenského, Pražského lingvistického kroužku, tzv. zprostředkovací a čtecí metody. Současné přístupy k výuce CJ v českém i zahraničním edukačním prostředí. Mezipředmětové vazby, metoda CLIL, projektová výuka, TPR. Alternativní přístupy k výuce CJ.

8. Hodnocení a výběr učebních materiálů vhodných pro výuku CJ na ZŠ

Různé přístupy k evaluaci učebních materiálů. Principy vhodnosti výběru kritérií k hodnocení učebních materiálů a aplikace kritérií v procesu selekce učebních materiálů. Různé typy učebních materiálů. Predikce možných problematických oblastí v cizojazyčných učebnicích domácí a zahraniční, především britské produkce. Principy vhodného doplňování cizojazyčných učebních materiálů vzhledem k typu žákovské populace a cílům stanoveným učebními osnovami pro výuku CJ na ZŠ. Učebnice jako didaktický prostředek. Hodnocení učebnic z hlediska potřeb žáků se specifickými poruchami učení.

9. Charakteristika učebních osnov, tzv. sylabů

Obsahové a procesuální sylaby. Základní komponenty sylabů a jejich strukturace v sylabech. Obsah, rozsah, posloupnost a distribuce učiva v sylabech. Opakování cizojazyčného učiva. Náplň sylabů předmětu CJ, jazykových kurzů a učebních materiálů. Principy multidisciplinárního přístupu, multikulturní výchovy, flexibility ve vztahu k heterogenní žákovské populaci a evaluace a sebeevaluace jako součásti tvorby sylabů.

10. Charakteristika výuky anglického jazyka na ZŠ z hlediska jazykového

Charakteristiky žáků v různých etapách výuky cizího jazyka na ZŠ, tj. 1. a 2. třídě, 3., 4. a 5. třídě, 6. a 7. třídě, 8. a 9. třídě. Vhodné organizační formy výuky vzhledem k jednotlivým fázím vyučovací hodiny. Adekvátní lingvodidaktické přístupy (intuitivní a kognitivní postupy). Význam senzomotorického učení. Celostní učení. Principy začlenění her do jazykové výuky.

Různé přístupy k aktivizaci žáků, diferenciaci a individualizaci výuky pro jednotlivé věkové kategorie. Rozdílnosti v kontrole a hodnocení cizojazyčných výkonů žáků na jednotlivých stupních ZŠ. Rozvoj studijních dovedností a návyků nezbytných pro osvojování daného CJ. Diferencovaný přístup k žákům se specifickými poruchami učení ve všech výše zmíněných aspektech.

11. Materiální didaktické prostředky a jejich využití ve výuce CJ

Audiovizuální pomůcky. Elektronická didaktická média: multimediální a počítačová technika. Metodika práce s materiálními didaktickými prostředky, zvláště se zvukovými nahrávkami. Kritéria výběru vhodnosti jednotlivých pomůcek. Zásady vlastní tvorby audiovizuálních pomůcek pro výuku anglického jazyka. Vhodné zdroje informací o existujících audiovizuálních pomůckách a přístrojích pro výuku CJ. Výhody a nevýhody cizojazyčné práce v jazykové laboratoři a počítačové učebně.

12. Principy prezentace, procvičování a upevňování jazykových prostředků a dovedností ve výuce anglického jazyka

Integrovaný přístup k výuce CJ. Specifika prezentace, procvičování a upevňování jednotlivých jazykových prostředků a dovedností. Typy jazykových úloh a jejich vhodnost v jednotlivých fázích prezentace, procvičování a upevňování jazykových prostředků a dovedností a vzhledem k individuálním odlišnostem žáků. Induktivní a deduktivní metody prezentace. Koncepce osvojování a učení se CJ. Kritéria hodnocení obtížnosti jazykových úkolů a textů vzhledem k jednotlivým fázím nácviku a cílové populaci žáků. Aktivní osvojování jazykových vědomostí a dovedností.

13. Specifika výuky jazyka anglického jako povinného předmětu

Principy vhodného poměru využití anglického a mateřského jazyka ve výuce v jednotlivých etapách výuky CJ na ZŠ. Funkční střídání jazykových kódů. Zásady modifikace CJ pro využití jako jazyka vyučovací komunikace. Poměr využití CJ učitelem a žáky v cizojazyčné výuce. Transfer a interference. Klasifikace otázek kladených učitelem. Funkce překladu ve výuce jednotlivých věkových kategorií. Srovnání nácviku pravopisu, výslovnosti, slovní zásoby, mluvnice, porozumění vyslechnutému či přečtenému textu, mluvení a psaní v mateřském a anglickém jazyce. Principy práce s různými typy slovníkových příruček a encyklopedií.

14. Žák jako subjekt cizojazyčné edukace

Rozdílnost v inteligenci žáků - Gardnerovy nezávislé druhy inteligence ve vztahu k výuce CJ. Kognitivní, afektivní a genderové vstupní determinanty učení se CJ. Motivace k učení CJ a její formování. Začlenění prvků senzomotorického učení do výuky anglického jazyka. Osvojování cizojazyčných vědomostí, dovedností a návyků. Paměť, zapomínání a opakování. Funkce remediální výuky. Vliv specifických poruch učení na osvojování CJ.

15. Pedagogický výzkum ve třídě

Předmět pedagogického výzkumu: žák, učitel, specifika jazykové komunikace, vyučovací proces, vyučovací hodina, plánování hodin, studijní dovednosti a návyky, učební strategie, schopnost reflexe, učitelské dovednosti, organizační formy řízení výuky, materiální didaktické prostředky. Různé metody pedagogického výzkumu. Prezentace výsledků výzkumu.

Studijní literatura

Předpokládá se vlastní výběr ve vztahu k jednotlivým okruhům, samostatné vyhledávání zdrojů na internetu a výběr článků z odborných českých i zahraničních časopisů.. Dále se předpokládá,

že je uchazeč obeznámen s dokumenty, které se týkají jazykového vzdělávání v České republice i Evropské unii.

Lingvistika

- BIBER, D., et al. *Longman Grammar of Spoken and Written Language*. London: Pearson Education Ltd, 1999.
- BROWN, G. a G. YULE *Discourse Analysis*. Cambridge: CUP, 1983.
- COUNCIL OF EUROPE. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: CUP, 2001.
- COUPLAND, N. a A. JAWORSKI, ed. *Sociolinguistics. A Reader and Coursebook*. Basingstone: Palgrave, 1997.
- CRYSTAL, D. *English as a Global Language*. Cambridge: CUP, 1997.
- CRYSTAL, D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge: CUP, 2003.
- CRYSTAL, D. *The Cambridge Encyclopedia of Language*. Third edition. Cambridge: CUP, 2010.
- DE BEAUGRANDE, R. a W. DRESSLER. *Introduction to Text Linguistics*. London: Longman, 1981.
- DIGNEN, B. *Communicating Across Cultures*. Cambridge: CUP, 2011.
- GEANEY, D. *Discourse Analysis and Related Topics for Teachers of English as a Second Language*. Praha: Univerzita Karlova, 1996.
- HIRSCHOVÁ, M. *Pragmatika v češtině*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006.
- HORNOVÁ, L. *Awfully Afraid of Analysis*. Olomouc: UP, 2006.
- HUDDLESTON, R. a G. K. PULLUM. *The Cambridge Grammar of the English Language*. Cambridge: CUP, 2002.
- KRAMSCH, C. *Language and Culture*. Oxford: OUP, 1998.
- LEVINSON, S. C. *Pragmatics*. Cambridge: CUP, 1983.
- MATHESIUS, V. *A Functional Analysis of English*. Praha: Academia, 1975.
- McKAY, S. L. a N. H. HORNBERGER. *Sociolinguistics and Language Teaching*. Cambridge: CUP, 1996.
- MONTGOMERY, M. *An Introduction to Language and Society*. London: Routledge, 1986.
- ROSE, K. R. a KASPER, G. *Pragmatics in Language Teaching*. Cambridge: CUP, 2001.
- SPOLSKY, B. *Sociolinguistics*. Oxford: OUP, 1998.
- STOCKWELL, P. *Sociolinguistics*. London: Routledge, 2002.
- TANNEN, D. *You Just Don't Understand*. London: Virago Press, 1991.
- TÁRNYIKOVÁ, J. *From Text to Texture*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002.
- TRUTGILL, P. *Sociolinguistics. An Introduction to Language and Society*. London: Penguin, 1990.
- WIDDOWSON, H. G. *Discourse Analysis*. Oxford: OUP, 2007.
- YULE, G. *Pragmatics*. Oxford: OUP, 1996.

Literatura

- BAYM, N. *The Norton Anthology of American Literature (Vol. 2)*, New York: W.W. Norton & Company, 2000.
- CARTER, R. a J. McRAE. *The Penguin Guide to Literature in English. Britain and Ireland*. Harlow: Pearson Education, Ltd, 2001.
- FRANKOVÁ, M. *Britské spisovatelky na konci tisíciletí*. Brno: Spisy Masarykovy university v Brně, Filozofická fakulta, 1999.
- HIGH, P. B. *An Outline of American Literature*. London and New York: Longman, 1993.
- HILSKÝ, M. *Současný britský román*. Praha: Torst, 1995.

- JAŘAB, J. *American Poetry and Poets of Four Centuries*. Praha: SPN, 1989.
- JAŘAB, J. *Masky a tváře černé Ameriky*. Praha: Odeon, 1985.
- JONES, S. *The Fairy Tale*. New York and London: Routledge, 2002.
- KOLÁŘ, S. *Seven Responses to the Holocaust in American Fiction*. Ostrava: Tilia, 2004.
- LURIE, A. *Boys and Girls Forever*. New York: Penguin Books, 2003.
- MILLARD, K. *Contemporary American Fiction*. New York: Oxford University Press, 2000.
- The Oxford Companion to Children's Literature*. Oxford: OUP, 1991.
- PROCHÁZKA, M. et al. *Lectures on American Literature*. Praha: Karolinum, 2002.
- ROTH, J., ed. *American Diversity, American Identity*. New York: Henry Holt, 1995.
- SADDIK, A. J. *Contemporary American Drama*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2007.
- SHAW, S. M. a J. LEE. *Women's Voices, Feminist Visions*. Mountain View: Mayfield Publishing Company, 2001.
- SHIACH, Don. *American drama 1900-1990*. Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2000.
- SUTHERLAND, Z. a M. H. ARBUTHNOT. *Children and Books*. New York, Harper Collins, 1991.
- THACKER, D. C. and J. WEBB. *Introducing Children's Literature*. New York and London: Routledge, 2002.
- TOWNSEND, J. R. *Written for Children*. Harmondsworth: Penguin Books, 1974.
- WULLSCHLÄGER, J. *Inventing Wonderland*. New York: The Free Press, 1995.

Didaktika

- BENEŠ, E. a kol. *Metodika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1970.
- BETÁKOVÁ, L. *Angličtina učitele angličtiny*. Plzeň: Fraus, 2006.
- BERMAN, M. *A Multiple Intelligences Road to an ELT Classroom*. Carmarthen, Wales: Crown House Publishing, 1998.
- BROWN, H. D. *Principles of Language Learning and Teaching*. Fifth edition. Englewood, Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, 2007.
- CELCE-MURCIA, M. *Teaching English as a Second or Foreign Language*. Boston: Heinle & Heinle, Thomson Learning, 2001.
- CHASTAIN, K. *Developing Second-Language Skills*. Third edition. Orlando: Harcourt Brace Jovanovich, Publishers, 1988.
- CHODĚRA, R. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: Academia, 2006.
- CHODĚRA, R. a kol. *Didaktika cizích jazyků na přelomu staletí*. Rudná u Prahy: Editpress, 2001.
- COOK, G. *Translation in Language Teaching*. Oxford: OUP, 2010.
- COUNCIL OF EUROPE. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
- CUNNINGSWORTH, A. *Choosing Your Coursebook*. Oxford: Heinemann, 1995.
- EDGE, J. *Mistakes and Correction*. New York: Longman, 1990.
- ELLIS, R. *Second Language Acquisition*. Oxford: OUP, 2002.
- Evropské jazykové portfolio pro žáky do 11 let v České republice*. Plzeň: Fraus, 2002.
- Evropské jazykové portfolio pro žáky a žákyně ve věku 11-15 let v České republice*. Praha: Fortuna, 2001.
- FRIED-BOOTH, D. *Project Work*. Oxford: OUP, 1986.
- GILL, S. a A. LENOCHOVÁ. *Classroom English*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005.
- GREJAROVÁ, R. a M. VÍTKOVÁ, ed. *Komunikativní přístup v cizojazyčné výuce u žáků s SPU*. Brno: MU, 2008.
- HARMER, J. *The Practice of English Language Teaching*. Fifth edition. Harlow: Pearson

- Education Limited, 2015.
- HEATON, J. B. *Classroom Testing*. London: Longman, 1990.
- HEDGE, T. *Teaching and Learning in the Language Classroom*. Oxford: Oxford University Press, 2000.
- HENDRICH, J. a kol. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1989.
- HOWATT, A.P.R. a H. G. WIDDOWSON. *A History of English Language Teaching*. Oxford: OUP, 1984.
- HURTOVÁ, D., STRNADOVÁ, I. a M. ŠIGUTOVÁ. *Nápadníček pro učitele a rodiče (nejen) dětí s dyslexií, které začínají s angličtinou*. Oxford: Oxford University Press, 2006.
- KELLY, G. *How to Teach Pronunciation*. Harlow: Longman, 2000.
- LARSEN-FREEMAN, D. *Techniques and Principles in Language Teaching*. Second edition. Oxford: OUP, 2000.
- LENOCHOVÁ, A. *Práce se žáky se specifickými poruchami učení v hodinách anglického jazyka*. In: *Specifické poruchy učení a chování*. Praha: Portál, 1999, s. 84-88.
- LENOCHOVÁ, A. *Teaching English as a Foreign Language. Selected Extracts*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1989.
- LEWIS, G. *Bringing technology into the classroom*. Oxford: OUP, 2009.
- LITTLE, D. a R. PERCLOVÁ. *Evropské jazykové portfolio: Příručka pro učitele a školitele*. Praha: MŠMT ČR, 2001.
- LYNCH, T. *Teaching Second Language Listening*. Oxford: OUP, 2009.
- MEHISTO, P. et al. *Uncovering CLIL*. Oxford: Macmillan Education, 2008.
- PECHANCOVÁ, B. a A. SMRČKOVÁ. *Cvičení a hry pro žáky se specifickými poruchami učení v hodinách angličtiny*. Olomouc: UP, 1998.
- PUCHTA, H. a M. RINVOLUCRI *Multiple Intelligences in EFL. Exercises for secondary and adult learners*. Helbling Languages, 2005.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: NÚV, 2016.
- RICHARDS, J. a T. RODGERS. *Approaches and Methods in Language Teaching. Third edition*. Cambridge: CUP, 2014.
- RICHARDS, J. C. *Teaching Listening and Speaking. From Theory to Practice*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
- SCRIVENER, J. *Learning Teaching*. Third edition. Oxford: Macmillan Education, 2011.
- Seznámení s komunikativním způsobem vyučování angličtiny – Příručka pro české učitele*. Oxford: Oxford University Press, 1998.
- THORNBURY, S. *An A-Z of ELT*. Oxford: Macmillan Education, 2006.
- THORNBURY, S. *How to Teach Grammar*. Harlow: Longman, 1999.
- THORNBURY, S. *How to Teach Vocabulary*. Harlow: Longman, 2002.
- UR, P. *A Course in English Language Teaching*. Second edition. Cambridge: CUP, 2010.
- WATKINS, P. *Learning to Teach English*. Addlestone: Delta Publishing, 2005.
- WRIGHT, A., BETTERIDGE, D. a M. BUCKBY. *Games for Language Learning*. Cambridge: CUP, 1984.